

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет філософський

Кафедра теорії та історії культури

Затверджено

На засіданні кафедри теорії та історії культури
філософського факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри

проф. Альчук М.П.

Силабус з навчальної дисципліни

«СИМВОЛ І СИМВОЛІЗМ В КУЛЬТУРІ»,

що викладається в межах ОПП першого рівня

вищої освіти для здобувачів

зі спеціальності 034 - Культурологія

Львів 2023

**Силабус курсу «Символ і символізм в культурі»
2023-2024 навчального року**

Назва курсу	Символ і символізм в культурі
Адреса викладання курсу	вул. Університетська, 1, ауд. 267, лекції – онлайн
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії культури
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 – Гуманітарні науки 034-культурологія
Викладачі курсу	Дарморіз Оксана Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент
Контактна інформація викладачів	oksana.darmoriz@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Skype або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Дисципліна «Символ і символізм в культурі» є нормативною дисципліною з спеціальності «культурологія» для освітньої програми «Культурологія», яка викладається в 7 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	
Мета та цілі курсу	Метою вивчення нормативної дисципліни «Символ і символізм в культурі» є ознайомити студентів з філософськими теоріями символу, особливостями існування символів у різні культурно-історичні епохи та в різних культурах, виокремити специфіку релігійного, мистецького, ідеологічного та побутового символізму; навчити студентів вільно оперувати теоретичними аспектами міфу та широким фактологічним матеріалом. Після закінчення курсу студент повинен:володіти:

	<ul style="list-style-type: none"> • Навиками збору, обробки, аналізу та систематизації інформації у сфері філософії культури; • Навиками сприйняття та аналізу текстів, прийомами ведення дискусії та полеміки, навиками публічного мовлення • Навиками критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень та результатів діяльності щодо вирішення дослідницьких та практичних завдань, зокрема в міждисциплінарних сферах.
Література для вивчення дисципліни	<p>Академічне релігієзнавство/[за наук. ред. проф. А. Колодного]. – К.: Світ Знань, 2000. – 862 с.</p> <p>Дмитренко М. Що таке символ? / М. Дмитренко [Електронний ресурс]. – Доступно на: http://www.ukrlife.org</p> <p>Докаш В. І. Историчне релігієзнавство: Методичний посібник / В. І. Докаш, В. Ю. Лешан. – Чернівці : Рута, 2000.</p> <p>Павлюк Л. С. Знак, символ, міф у масовій комунікації / Л. С. Павлюк. – Львів: ПАІС, 2006. – 120 с.</p> <p>Подольська Є. А. Мова як символічний код культури / Є. А. Подольська [Електронний ресурс]. – Доступно на: http://www.readbookz.com</p> <p>Аверинцев С. С. Символ / С. С. Аверинцев [Електронний ресурс] – Доступно на: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat</p> <p>Речицький В. Символічна реальність і право / В. Речицький. – Л.: ВНТЛ–Класика, 2006. – 732 с.</p> <p>Todorov T. Theories du symbole. – Paris. 1977.</p> <p>Whitehead A. N. Symbolism. Its meaning and effect. – New York, 1957</p>
Тривалість курсу	_____ год.
Обсяг курсу	1 семестр: 32 год. аудиторних занять. З них 16 год. лекцій, 16 год. практичних занять та ___ год. самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Головні філософські теорії символу; • Прояви символу у світових та національних релігіях, а також міфологічних системах; • Головні символи в ідеологічних системах; • Використання символів в мистецтві; • Тенденції розвитку символіки національних культур у різні періоди, включно із побутовим символізмом; • Специфіку та проблеми функціонування символів в сучасній культурі. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ідентифікувати культури із визначальною для них символікою, а також через існування певних

	<p>символів визначати специфіку самої культури;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Аналізувати генезу та розвиток сучасної культури, співвідносно із існуванням символів у національних культурах; • Ідентифікувати визначальну символіку певної культури, співвідносити її з етапами розвитку даної культури.
Ключові слова	Культура, символ, символізація, символіка побутова, релігійний символ, ідеологічна символіка, мистецтво
Формат курсу	Очний-дистанційний
	Проведення лекцій, семінарських занять та консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Схема курсу в додана в кінці силабусу у вигляді таблиці.
Підсумковий контроль, форма	іспит
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з спеціалізованих філософських дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння джерел.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання, дискусії, наукові доповіді.
Необхідне обладнання	
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: 100 балів вираховується як 100% опрацьованих завдань.</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів -100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>

Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

1 семестр

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Завдання самостійного опрацювання для
1/1.09/2	<p>Тема. Поняття символу, його функції та походження Філософсько-культурологічне обґрунтування символу. Головні теорії символу. Символ у філософії романтиків. Символ як центральне поняття філософії Шеллінга (“Філософія мистецтва”). Розуміння символу у психоаналізі. Осмилення символу в Е. Касірера. Філософія символу А. Вайтхеда. Дослідження символу С.Лангер. Теорія символу Р.Барта. Поняття символічного у</p>	лекція			

	структуралізм. Проблема типології символів.				
2/6.09/2	Тема. Теорії символу	Семінарське заняття	Cassirer E. Philosophie der symbolischen Formen, 1-3, — Berlin, 1923. Аверинцев С. С. Символ / С. С. Аверинцев [Електронний ресурс] – Доступно на: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat Дмитренко М. Що таке символ? / М. Дмитренко [Електронний ресурс]. – Доступно на: http://www.ukrlife.org	1. Поняття символу. 2. Теорії символу. 3. Основні типології символів	Дослідження символу в теорії Сюзен Лангер
3/15.09/2	Тема. Символи побутової культури: символіка тілесності Особливості творення і використання символів у повсякденності. Людське тіло та його частини як символи культури. Одяг та взуття в символіці побутової культури.	лекція			
4/20.09/2	Тема. Символіка людського тіла	Семінарське заняття	Гомілко О. Метафізика тілесності: Концепт тіла у філософському дискурсі / О. Гомілко. – К.: Наукова думка, 2001. – 340 с. Маєрчик М. Ритуал і тіло. Структурно-семантичний аналіз українських обрядів родинного циклу. - Київ: Критика, 2011. – 320 с. <i>Нанси Ж.- Л. Corpus. М.: Ad Marginem,</i>	1. Символіка людського тіла та її інтерпретація в культурі повсякденності. 2. Людське тіло як засіб вираження культурної специфіки.	Тодоров Ц. Теорії символу

			1999. <i>Сафонік Л.</i> Тіло як соціальна знакова система // Вісник Львівського університету. Серія: філософські науки, 2005. Вип. 8. С. 83–92. Сузнель А. де Символіка людського тіла. — К.: Знання-Прес, 2003. — 566 с.	3. Натільні знаки та символіка зачіски. 4. Одяг та взуття в символіці побутової культури.	
4/24.09/2	Тема. Символи побутової культури: навколишній світ та його символи Символіка соціального життя людини (сім'я, поселення, держава). Символіка помешкання. Специфіка культури через кулінарні уподобання. Місто як символ. Символіка урбаністичного життя сучасної людини.	лекція			
5/27.09/2	Тема. Символічність житлового простору	Семинарське заняття	Яковенко М.Л. Естетичне в повсякденній культурі. [Електронний ресурс]. – Доступно на: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdakk/2009_4/5.pdf	1. Символіка речі та інтер'єру. 2. Символіка помешкання. Будинок. Квартира. 3. Двір	Символізм української народної хати
6/6.10/2	Тема. Творення та існування ідеологічних символів Символічність ідеологічних побудов. Ідеологія як символічне	лекція			

	<p>утворення. Знаки влади і власності. Геральдика - наука про правила створення гербів та знаків розрізнення. Символізм геральдичних зображень. Екслібрис в історії культури. Зовнішні атрибути соціального статусу. Роль символів у створенні політичних партій. Ідеологічна символіка в друкованих ЗМІ. Символіка реклами.</p>				
7/11.10/2	<p>Тема. Символіка в ідеології</p>	Семінарське заняття	<p>Павлюк Л. Символ та ідентифікація в політичному дискурсі мас-медіа. [Електронний ресурс]. – Доступно на http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Pavljuk.htm Почепцов Г.Г. Имиджология: теория и практика. – Киев, 1998.</p>	<p>1. Розповсюдження ідеологічних символів через ЗМК 2. Ідеологічна символіка в газетах. 3. Телебачення як засіб розповсюдження ідеологічних символів. 4. Головні символи реклами.</p>	Створення власного герба (або екслібриса)
8/20.10/2	<p>Тема. Основні міфологічні символи Універсалізм міфологічної символіки. Міф як символ. Особливості існування</p>	лекція			

	міфологічних символів. Головні космологічні символи. Символізація навколишнього світу в міфології. Суспільний устрій та його символічне осмислення. Надприродний світ: духи, божества та боги як елементи міфологічної символізації. Символ та ритуал. Символізм есхатологічних міфів.				
9/25.10/2	Тема. Універсализм міфологічної символіки	Семинарське заняття	Еліаде М. Трактат з історії релігії. К.: Дух і літера. 2016. Академічне релігієзнавство/[за наук. ред. проф. А. Колодного]. – К.: Світ Знань, 2000. – 862 с.	1. Головні символи первісної свідомості та сучасна людина. 2. Астрономічні символи. 3. Зооморфна символіка. 4. Природні символи. 5. Геометричні символи	Голан А. Миф и символ. [Електронний ресурс]. – Доступно на: http://astrovic.ru/lib/golan.htm
9/3.11/2	Тема. Символ в релігії Символізм сакральної діяльності. Символізація етно-національних релігій. Використання символів у світових релігіях. Головні символи буддизму. Символіка	лекція			

	ісламу. Особливості християнського символізму. Символи в християнській доктрині. Символіка християнського культу. Молитва як символічна розмова з Богом. Символ віри. Символи в християнській космології та есхатології.				
10/8.11/2	Тема. Головні символи християнства	Семинарське заняття	Степовик Д. Історія української ікони Х— XX століть. – К., 2004. Таємниця християнських символів [Електронний ресурс] : https://propovidnyk.com.ua/tayemny-tsya-hry-sty-yans-ky-h-sy-mvoliv Давні християнські символи [Електронний ресурс] : https://credo.pro/2017/04/181028 Сергій Шаправський — Символіка християнської культури — с.5–6 Запозичення язичництва у християнстві [Електронний ресурс] : http://ukrzurnal.eu/ukr.archive.html/27/	1. Символіка християнської ікони 2. Хрест як головний символ християнства. 3. Символи християнського храму.	Символіка (релігії на вибір)
11/17.11/2	Тема. Специфіка використання символів у мистецтві Особливості використання символів у мистецтві та художній творчості.	лекція			

	Використання символів у живописі. Головні символи в архітектурі. Символіка художньої літератури. Поезія як символічна система та область символічної творчості. Музика як один з найвищих способів символічного мислення. Символіка танцю. Символізм як мистецький напрям.				
12/22.11/2	Тема. Символіка в мистецтві	Семинарське заняття	Jung C. G. Man and His Symbols / C. G. Jung. – New York, London, Toronto, Sydney, Auckland: Anchor Press, Doubleday, 1964. – 320 p. 503. Whithead A. N. Symbolism, Its Meaning and Effect / A. N. Whithead. – London: Cambridge University Press Symbolism, 1927. – 88 p. Яковлев Є. Г. Мистецтво і світові релігії / Є. Г. Яковлев. – К.: Вища школа, 1989. – 224 с Федорук О. К. Перетин знаку: Вибрані мистецтвознавчі статті: У 3 кн. Кн. 1: Історія та теорія мистецтва. Постаті. Народна творчість / О. К. Федорук. – Київ: Видавничий дім А+С, 2006. – 260 с.	1. Символ у літературі 2. Символізм музики. 3. Символіка зображальних мистецтв 4. Архітектура та її символічне вираження. 5. Символізація в кіномистецтві.	Символізм як мистецький напрям
13/1.12/2	Тема. Символічність народної культури Ментальність та формування етнокультурної	лекція			

	<p>символіки. Архетипічність ментальності. Символи народного мистецтва як елемент аналізу етнічної культури. Символіка кольору та візерунків в народному живописі. Особливості використання символів у фольклорі. Символи в декоративно-ужитковому мистецтві. Головні символи української народної культури.</p>				
14/6.12/2	<p>Тема. Головні символи в українській народній культурі</p>	Семінарське заняття	<p>Балушок В. Г. Обряди ініціацій українців та давніх слов'ян / В. Г. Балушок. – Львів ; Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1998. – 216 с. Бартмінський Є. Народні колядки апокрифічного змісту / Є. Бартмінський // Фольклористичні зошити. – Луцьк, 1999. – Вип. 2. – С. 11–29. Березовський І. Українська казка і східнослов'янська народна оповідальна традиція / І. Березовський // Народна творчість та етнографія. – К., 1974. – № 5. – С. 38–43. Бріцина О. Українська народна соціально-побутова казка (Специфіка та функціонування) / Олександра Бріцина – К. : Наукова думка, 1989. – 150 с. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору / Віктор</p>	<p>1. Символи українській народній пісні. 2. Українська казка. 3. Символіка українського народного танцю. 4. Головні символи в писанкарстві.</p>	<p>в Кісь Р. Етнічна маргінальність і мовлення // НЗ. – 1995. – Зош. 2. – С. 613.</p>

			<p>Давидюк. – Луцьк : Вежа, 1997. – 299 с.</p> <p>Дунаєвська Л. Ф. Українська народна казка / Лідія Дунаєвська. – К. : Вища школа, 1989. – 127 с.</p> <p>Коротя-Ковальська В.П. Українська народно-пісеннатворчість в українознавстві. – К.: НДІУ, 2008. – 254 с.</p> <p>Легка С. А. Традиції народної культури в українській хореографії / С. А. Легка // Питання культурології. – К. : КНУКіМ, 2001. – Вип. 17. – С. 28–36.</p> <p>Словник символів / Потапенко О. І., Дмитренко М. К., Потапенко Г. І. та ін. – К., 1997.</p>		
--	--	--	--	--	--